

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att delgivningsbestämmelserna i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål ska ändras. Syftet är att effektivisera delgivningen i rättegångar. Avsikten är framför allt att minska användningen av personlig stämningssmannadelgivning i ostridiga fordringsmål.

Det föreslås att telefondelgivning ska införas som ett allmänt delgivningssätt vid alla allmänna domstolar. Även stämning i ostridiga fordringsmål ska kunna delges per telefon. Det föreslås bestämmelser om förutsättningarna för telefondelgivning och om förfarandet i samband med den. Också användningen av andra elektroniska medier vid delgivning kommer att utökas. Stämningssman-

nadelgivningens subsidiära karaktär understryks.

Ställningen för parterna själva i samband med delgivning kommer att stärkas. Delgivningen ska oftare än för närvarande kunna anförtros en part, och delgivningen ska då under vissa förutsättningar kunna skötas av partens ombud. Parternas skyldighet att medverka till att domstolen lyckas med sitt delgivningsuppdrag understryks.

En kallelse till huvudförhandling i hovrätten ska kunna sändas till den adress som en part uppgett också när parten har ålagts att infinna sig personligen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft våren 2010.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Lagstiftning	3
Delgivning i praktiken när det gäller summariska mål.....	4
2.2 Internationell jämförelse	7
2.3 Bedömning av nuläget	8
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	9
3.1 Målsättning.....	9
3.2 De viktigaste förslagen.....	9
Telefondelgivning som ett allmänt delgivningssätt.....	9
Användning av andra elektroniska medier	10
Betonning av stämmningsmannadelgivningens subsidiära karaktär	11
Parternas ställning vid delgivningar	11
Delgivning av kallelse till huvudförhandling i hovrätten	12
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	13
4.1 Ekonomiska konsekvenser	13
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	14
4.3 Samhälleliga konsekvenser	14
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	14
5.1 Tidigare beredning	14
5.2 Beredningen av propositionen.....	14
DETALJMOTIVERING	15
1 LAGFÖRSLAG	15
1.1 Rättegångsbalken	15
5 kap. Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål.....	15
11 kap. Om delgivning i rättegång.....	15
17 kap. Om bevisning	19
25 kap. Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt.....	20
26 kap. Om behandlingen av besvärssärende i hovrätten.....	20
1.2 Lagen om rättegång i brottmål	21
5 kap. Om väckande av åtal	21
7 kap. Om behandlingen av brottmål där målsäganden ensam för talan	21
2 IKRAFTTRÄDANDE	21
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	22
LAGFÖRSLAG	23
Lag om ändring av rättegångsbalken.....	23
Lag om ändring av lagen om rättegång i brottmål.....	26
BILAGA	28
PARALLELLTEXT	28
Lag om ändring av rättegångsbalken.....	28
Lag om ändring av lagen om rättegång i brottmål.....	34

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Med delgivning i rättegång avses att en stämning, en kallelse eller någon annan handling delges en part eller någon annan, t.ex. ett vittne. Delgivningen är av stor betydelse, både principiellt och i praktiskt hänseende. Genom delgivningen tillgodoses en parts rätt att bli hörd, vilket utgör ett viktigt led i en rättvis rättegång. För smidiga och raskt framskridande rättegångar är det där-
emot viktigt att delgivningarna lyckas med rimliga ansträngningar. När delgivning regleras bör dessa aspekter vägas mot varandra så att delgivningarna i varje situation kan genomföras på ett tillräckligt säkert sätt.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

I 11 kap. i rättegångsbalken (RB) finns bestämmelser om delgivning. Kapitlet reviderades i samband med 1993 års underrätts- och civilprocessreform (L 1056/1991, RP 16/1990 rd) då delgivningen i tvistemål överfördes på domstolarna. Före det hade käranden varit skyldig att ha hand om delgivningen av stämning i tvistemål. Som nya delgivningssätt infördes då också delgivning per post mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto. I samband med straffprocessreformen 1997 ändrades bestämmelserna så att de började gälla även delgivning i brottmål (L 690/1997, RP 82/1995 rd). Delgivningsbestämmelser ingår också i 26 kap., som gäller hovrätten, och i 30 kap., som gäller högsta domstolen. Bestämmelserna om delgivning i tvistemål iaktas i tillämpliga delar även när det gäller ansökningsärenden (RB 8 kap. 13 §).

Enligt 11 kap. i rättegångsbalken ska domstolen ha hand om delgivningen. Domstolen kan sköta delgivningen så att den anförtros någon som hör till domstolens personal eller en stämningsman (RB 11 kap. 1 §). Domstolen kan på begäran av en part också anförtro

honom eller henne delgivningen, om domstolen anser att det finns grundad anledning till det (RB 11 kap. 2 §). När åklagaren utfärdar en stämning i brottmål ska han eller hon också sörja för att stämningen och kallelserna blir delgivna (5 kap. 19 § i lagen om rättegång i brottmål, 689/1997).

När domstolen har hand om delgivningen väljer den också vilket delgivningssätt som ska användas. Enligt lagen är det primära delgivningssättet delgivning per post, antingen mot mottagningsbevis eller mot delgivningskvitto (nedan *bevislig postdelgivning*, RB 11 kap. 3 §). Delgivningskvitto kan användas, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid åter-sänder delgivningskvittot.

Delgivningen sköts i andra hand av stämningsmannen. Stämningsmannadelgivning används om delgivningen inte har kunnat verkställas eller det kan anses sannolikt att den inte kan verkställas som postdelgivning eller om det finns andra särskilda skäl. Stämningsmannadelgivning ska användas också när en part har anförtrots delgivningen (RB 11 kap. 4 §), med undantag för allmänna åklagaren.

Stämningsmannen sköter personligen delgivningen med mottagaren. Om detta inte lyckas, kan delgivningen skötas som s.k. mellanhandsdelgivning (RB 11 kap. 4 §). Mellanhandsdelgivning kan användas om det är känt att personen är bosatt i Finland och det utifrån omständigheterna kan antas att han eller hon håller sig undan delgivningen. Delgivningen kan då skötas genom att handlingarna överlämnas till någon som hör till samma hushåll som mottagaren eller, om mottagaren driver rörelse, till någon som är anställd av honom eller henne. Om ingen av dessa personer påträffas, kan delgivningen verkställas genom att handlingarna överlämnas till den lokala polisen. Stämningsmannen ska sända ett meddelande om mellanhandsdelgivningen till mottagaren under dennes adress (RB 11 kap. 7 §).

De ovan nämnda bestämmelserna om postdelgivning och stämningsmannadelgivning gäller delgivning som äger rum i Finland. I

11 kap. 8 § bestäms om delgivning till utrikes ort. Bestämmelsen tillämpas när den som ska ta emot en delgivning vistas utomlands och hans eller hennes adress är känd. Delgivningen sker då i enlighet med respektive internationella överenskommelser och bestämmelser.

Om det inte går att klarlägga var mottagaren vistas, används s.k. kungörelsedelgivning (RB 11 kap. 9 §). Domstolen sköter då delgivningen med iakttagande av förfarandet enligt 10 §. Ett meddelande om handlingen offentliggörs i den officiella tidningen. Mellanhandsdelgivning och kungörelsedelgivning kan inte användas när stämning delges svaren i brottmål (RB 11 kap. 7 § 4 mom. och 9 § 2 mom.).

Andra handlingar än stämningen kan i allmänhet även delges så att handlingen sänds till en part med posten som ett vanligt brev (nedan *ordinär postdelgivning*) till den adress som parten har meddelat domstolen (RB 11 kap. 3 a §). I 5 kap. 2 § 2 mom. och 10 § 3 mom. i rättegångsbalken bestäms om partens skyldighet att meddela domstolen den adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. Meddelande om domstolens avgörande får sändas med posten som vanligt brev, om inte något annat delgivningssätt anses nödvändigt (RB 24 kap. 21 §). De ovan nämnda handlingarna får också delges en part i form av elektroniskt meddelande på det sätt som personen i fråga uppgett (19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet, 13/2003).

En handling ska delges en part personligen som bevislig postdelgivning eller stämningmannadelgivning, om det i handlingen bestäms att parten personligen ska vara närvarande vid domstolen eller annars utföra någonting personligen (RB 11 kap. 16 § 4 mom.). I 17 kap. 26 § i rättegångsbalken finns en motsvarande bestämmelse om delgivning av vittneskallelse. Ordinär postdelgivning eller mellanhands- eller kungörelsedelgivning kan inte användas i dessa situationer. Om den bestämmelse eller det beslut som ska delges har meddelats mottagaren i domstolens kansli eller vid domstolens sammanträde, ska det anses att delgivningen har verkställts då (RB 11 kap. 6 §).

I 26 kap. 28 § i rättegångsbalken finns bestämmelser om delgivningssätt i fullföljdsärenden i hovrätten. Hovrätten får sända uppmaningar, kallelser och meddelanden som vanligt brev till den processadress som parten senast har uppgett. Kallelse till huvudförhandling delges likväl bevisligen parter som har ålagts att infinna sig personligen eller som inte har utövat talan i hovrätten. Då kan bevislig postdelgivning eller stämningmannadelgivning användas.

Enligt 26 kap. 28 § i rättegångsbalken kan en kallelse till huvudförhandling i hovrätten också delges per telefon. Telefondelgivning infördes som ett nytt delgivningssätt genom en lagändring (381/2003) som trädde i kraft i oktober 2003. Telefondelgivning innebär att innehållet i kallelsen berättas för den inkallade per telefon. Därefter ska den kallelse som delgetts per telefon sändas som brev eller elektroniskt meddelande till den adress som den inkallade uppgett för hovrätten, om detta inte är uppenbart onödigt. Den domstolstjänsteman som verkställt delgivningen ska i handlingarna göra en anteckning om delgivningen. Telefondelgivning kan användas, om parten på detta sätt tveklöst får del av kallelsen och förstår innebörden av delgivningen. När det gäller andra än ändringssökanden eller den som bemött besvaren förutsätts dessutom att den inkallade samtycker till att delgivningssättet används.

I mål som hovrätten behandlar i första instans ska de delgivningsbestämmelser som tillämpas i tingsrätten iakttagas i tillämpliga delar (RB 27 kap. 1 och 5 §).

I högsta domstolen delges kallelse till muntlig förhandling med iakttagande av samma bestämmelser som i hovrätten. Övriga delgivningar får sändas med posten under den adress som parten senast har uppgett, om inte något annat delgivningssätt anses behövt (RB 30 kap. 24 §).

Delgivning i praktiken när det gäller summariska mål

Merparten av de tvistemål som handläggs i tingsrätterna är s.k. summariska (ostridiga) mål som blir anhängiga genom en s.k. kortfattad stämningansökan (RB 5 kap. 3 §). De är mål som gäller en fordran på ett visst be-

lopp, återställande av besittning eller något annat rubbat förhållande, eller vräkning och där käranden anser att saken inte är tvistig.

Enligt justitieministeriets statistik anhängiggjordes ca 243 300 tvistemål år 2008, av vilka ca 96 procent var summariska mål (233 400 mål). Ungefär 40 000 fler summariska mål anhängiggjordes än år 2007. Ökningen från det föregående året var 20 procent. Den största ökningen gällde elektroniskt anhängiggjorda mål, 30 procent mer än under det föregående året. År 2008 avgjordes ca 220 400 summariska mål, dvs. något färre än antalet inkomna. Trots att antalet mål ökade förlängdes inte behandlingstiderna per mål. Den genomsnittliga behandlingstiden var 2,0 månader.

Behandlingen av summariska mål i tingsrätten har utretts mera omfattande i betänkandet av utvecklingsarbetsgruppen för summariska ärenden (Utveckling av behandlingen av obestridliga fordringsmål, Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2006:15).

I summariska mål delges en stämning i praktiken i regel som stämningmannadelgivning. Av justitieministeriets stämningssstatistik framgår att det vid tingsrätterna år 2007 gjordes delgivningsförsök i sammanlagt 255 625 summariska mål, varav andelen delgivning som lyckades uppgick till 72,7 procent, dvs. 185 713 stycken. Av de delgivningar som lyckades utgjorde andelen stämningmannadelgivning 75,1 procent (139 487 stycken). Andelen delgivning mot delgivningskvitto var 14,9 procent (27 613 stycken) och mot mottagningsbevis 9,6 procent (17 785 stycken). På motsvarande sätt gäller att av de delgivningar som lyckades år 2008 (216 542 stycken) verkställdes ca 75 procent (162 188 stycken) av en stämningssman och 25 procent (54 354 stycken) som postdelgivning.

De delgivningar som anförtratts en stämningssman lyckades bäst. År 2007 anförtrattes en stämningssman delgivningen i 155 173 summariska mål. Antalet stämningssmannadelgivningar som lyckades utgjorde 89,9 procent av antalet, dvs. 139 487 stycken. När delgivningskvitto användes var procenten för delgivningar som lyckades 47,4 (58 286 delgivningsförsök, 27 613 delgivningar som

lyckades), och när mottagningsbevis användes var andelen 54,1 procent (32 865 delgivningsförsök, 17 785 delgivningar som lyckades). En betydande del av stämningssmannadelgivningarna är mellanhandsdelgivningar; enligt den ovan nämnda arbetsgruppens utredning hela 20 procent av delgivningarna i civila mål. Förhållandet mellan stämningssmannadelgivning och postdelgivning har kvarstått rätt så oförändrat under de senaste åren trots att antalet summariska mål har ökat tydligt.

Användningen av delgivningssätt varierar dock betydligt vid de olika tingsrätterna. Som exempel kan nämnas att år 2007 anförtrattes i Jyväskylä sammanlagt ca 97 procent av delgivningarna en stämningssman. På motsvarande sätt gäller att stämningssmannadelgivning användes i minst utsträckning vid Lapplands tingsrätt, där 37 procent av delgivningarna anförtrattes en stämningssman. I Jyväskylä lyckades för all del delgivningarna i summariska mål till 91 procent, men andelen var 61 procent för Lapplands tingsrätt. Exempelvis när det gäller delgivning mot delgivningskvitto varierade andelen delgivningar som lyckades från 30 till 83 procent vid de olika tingsrätterna år 2007.

Också när det gäller valet av postdelgivningssätt förekommer det betydande skillnader mellan tingsrätterna. Största delen av tingsrätterna använder delgivningskvitto som huvudsakligt postdelgivningssätt. En del av dessa tingsrätter använder inte alls några mottagningsbevis. Däremot sker postdelgivningen vid bl.a. Helsingfors, Esbo och Tammerfors tingsrätter i huvudsak med hjälp av mottagningsbevis. Vid dessa tingsrätter används delgivningskvitton i mycket liten utsträckning.

Den arbetsgrupp som utvärderat delgivningen i rättegångar (Delgivning i rättegång, Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:3) utredde separat orsakerna till användningen av stämningssmannadelgivning i summariska mål. Utredningen genomfördes genom observation vid Helsingfors, Esbo, Vanda, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Observationen omfattade de nya summariska mål som inkom till tingsrätterna under en två veckors period (den 10—21 november 2008). För varje mål antecknades det delgiva-

ningssätt som valdes för det första delgivningsförsöket och orsaken till valet.

Under den nämnda perioden inkom 1 572 nya summariska mål till Helsingfors tingsrätt. I 1 192 av dem användes mottagningsbevis, i 2 delgivningskvitto och i 378 en stämningssman. Till Esbo tingsrätt inkom 478 mål. I 308 av dem användes mottagningsbevis, i 11 delgivningskvitto och i 159 en stämningssman. Till Vanda tingsrätt inkom 535 mål. I 190 av dem användes delgivningskvitto och i 345 en stämningssman. Till Tammerfors tingsrätt inkom 961 mål. I 210 av dem användes mottagningsbevis, i 1 delgivningskvitto, i 748 en stämningssman och i 2 något annat delgivningssätt. Av de 695 mål som inkom till Uleåborgs tingsrätt användes delgivningskvitto i 320 fall och en stämningssman i 375 fall. Andelen mål som direkt blev föremål för stämningssmannadelgivning var således 24 procent i Helsingfors, 33 procent i Esbo, 64 procent i Vanda, 78 procent i Tammerfors och 54 procent i Uleåborg.

Enligt observationen fanns det vid alla dessa tingsrätter två huvudsakliga orsaker till valet av bevislig postdelgivning. Övriga orsaker förekom i enstaka fall. Mottagningsbevis eller delgivningskvitto valdes som delgivningssätt om svaranden inte hade några andra anhängiga fordringsmål eller om svaranden tidigare hade omfattats av fordringsmål där delgivningen hade lyckats per post. Förfarandena för att ta reda på dessa omständigheter varierade dock från en tingsrätt till en annan. Exempelvis vid Helsingfors tingsrätt kontrollerades i regel inte om svaranden hade andra anhängiga mål eller hur tidigare delgivning hade lyckats. Vid Helsingfors tingsrätt var därför mottagningsbevis det primära delgivningssättet och användes i 76 procent av de nya summariska målen. Före valet av delgivningssätt kontrollerades vid Tammerfors tingsrätt både eventuella andra anhängiga fordringsmål och åtminstone hur den föregående delgivningen hade lyckats. Vid Tammerfors tingsrätt användes mottagningsbevis i endast 22 procent av de nya summariska målen. Vid postdelgivning användes antingen mottagningsbevis eller delgivningskvitto enligt den linje som tingsrätten gått in för.

Stämningssmannadelgivning användes om svaranden hade omfattats av andra fordringsmål där delgivningen inte hade lyckats per post. Stämningssmannadelgivning användes också om svaranden redan hade andra fordringsmål för stämningssmannadelgivning när ett nytt mål inkom. Också mål som gällde hävning av hyresavtal och vräkning samt mål där svaranden var ett företag anförtröddes en stämningssman. De övriga orsakerna var mindre betydande. Vid alla de tingsrätter som observationen gällde användes stämningssmannadelgivning i princip av samma orsaker trots att andelen stämningssmannadelgivning av alla delgivning varierade markant från en tingsrätt till en annan. Skillnaderna mellan tingsrätterna påverkades i synnerhet av om det vid valet av delgivningssätt hade kontrollerats hur de tidigare delgivningarna hade lyckats. Den största enskilda orsaken till valet av stämningssmannadelgivning vid Vanda, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter var att tidigare postdelgivning hade misslyckats, medan stämningssmannadelgivning vid Helsingfors tingsrätt grundade sig på detta endast i ca 2 procent av de nya summariska målen.

Behandlingen av summariska mål medför kostnader för staten, bl.a. kostnader på grund av delgivning av stämning. Mängden kansliarbete varierar inte i någon betydande grad beroende på om bevislig postdelgivning eller stämningssmannadelgivning används. Saken behandlas dock på nytt om ett postdelgivningsförsök misslyckas. Postdelgivningen medför postkostnader: beroende på antalet sidor kostar ett s.k. e-brev åtföljt av ett mottagningsbevis ca 6 euro och ett e-brev med ett delgivningskvitto mindre än 1 euro.

Stämningssmannadelgivningen medför klart större kostnader. Sedan oktober 2008 har stämningssmannens åtgärdsarvode för en verkställd delgivning uppgått till 2,22 euro. För 2007 gäller att av totalt 270 stämningssmannårsverken var uppskattningsvis 203 (75 procent) bundna vid delgivning. Antalet delgivning och delgivningsförsök uppgick till sammanlagt 331 140. Numerärt sett orsakades ca 47 procent av arbetet (155 173 stycken), dvs. 95 stämningssmannårsverken, av summariska mål. År 2008 medförde stämningssmannens löner, åtgärdsarvoden och

reskostnader på motsvarande sätt kostnader till ett belopp av sammanlagt ca 4,5 miljoner euro i summariska mål. Enligt en beräkning utifrån dessa siffror rörde sig kostnaderna för stämningmannadelgivning i varje summariskt mål kring 23 euro.

2.2 Internationell jämförelse

Sverige har en speciallag om delgivning (delgivningslagen), som tillämpas på delgivning både hos domstol och hos annan myndighet. Närmare bestämmelser om delgivning finns i delgivningsförordningen. Delgivningen ombesörjs av myndigheten, men om en part begär det får också parten ombesörja den. Om parten inte inom den tid som myndigheten föreskrivit har lämnat in ett bevis om delgivning, ska myndigheten själv ombesörja delgivningen.

När myndigheten har hand om delgivningen beslutar den om sättet för delgivningen. Enligt delgivningsförordningen ska myndigheten sträva efter att använda delgivningssätt som medför så ringa olägenhet och kostnad som möjligt såväl för myndigheten som för den som ska delges.

När domstolen har hand om delgivningen i rättegång sker delgivningen i första hand med post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Om delgivningskvittot inte kommer tillbaka bör domstolen på lämpligt sätt, t.ex. per brev eller per telefon, påminna mottagaren om att kvittot ska returneras. Om det finns anledning att anta att delgivningskvittot inte kommer att lämnas, kan delgivningen verkställas som särskild postdelgivning. Handlingen sänds då till mottagaren med posten. Postutdelaren överlämnar brevet till mottagaren personligen och fyller i en blankett om att delgivningen har skett.

Domstolen får delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller av svårtillgängligt innehåll, genom att använda telefondegivning som delgivningssätt. Då läses innehållet i handlingen upp vid telefonsamtal med den sökta. Därefter sänds den till personen i fråga med post. Telefondegivning får inte avse stämningansökningar eller andra handlingar genom vilka förfarandet vid myndigheten inleds.

Stämningmannadelgivning får användas, om delgivningen inte kan verkställa per post eller per telefon. Utgångspunkten är således att ordinär delgivning används som delgivningssätt vid det första delgivningsförsöket. Stämningmannadelgivning används om den ordinära delgivningen har misslyckats eller om myndigheten utifrån sina tidigare uppgifter har anledning att anta att ordinär delgivning inte kommer att lyckas.

I delgivningslagen finns också bestämmelser om förenklad delgivning, som motsvarar brevdelgivningen i Finland. Vid förenklad delgivning sänds handlingen med post till den sökta under hans eller hennes senast kända adress. Minst en dag senare skickas dessutom ett meddelande till personen i fråga om att handlingen har sänts. Förenklad delgivning får användas endast i anhängiga mål eller ärenden där parten på förhand har informerats om att delgivningssättet används.

I *Norge* har domstolen hand om delgivningen av rättegångshandlingarna med motparten (12 kap. 4 § i tvisteloven). I 9 kap. i domstolslagen (domsstoloven) finns bestämmelser om förfarandet för delgivning. Delgivning kan ske som postdelgivning mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis. Domstolen kan ålägga ändringssökanden eller sökanden att ta reda på motpartens adress. Stämningmannadelgivning används om delgivningskvittot inte returneras. Stämningmannen verkställer delgivningen med mottagaren personligen, helst i dennes bostad eller på dennes fasta arbetsplats. Om personen inte påträffas i sin bostad eller på sin fasta arbetsplats, kan delgivningen ske som mellanhandsdelgivning med någon annan som hör till samma hushåll eller är anställd av honom eller henne eller med personens arbetsgivare.

I *Danmark* regleras delgivning i rättegång i processlagen (retsplejeloven). Domstolen har hand om delgivningen och beslutar om delgivningssättet. Bestämmelser om delgivningssätt finns i 155 § i processlagen. Delgivningen kan ske som brevdelgivning (brevforkyndelse) mot delgivningskvitto, som elektronisk delgivning (digital forkyndelse), som postdelgivning mot mottagningsbevis (postforkyndelse) eller som stämningmannadelgivning. Delgivningen ska verkställas med mottagaren personligen. Om den sökta

inte påträffas, kan delgivningen ske även med någon som hör till samma hushåll eller är anställd av honom eller henne eller med personens arbetsgivare.

För elektronisk delgivning förutsätts det att mottagaren med sin underskrift styrker att delgivningen har skett. Mottagaren kan sända bekräftelsen elektroniskt med en elektronisk signering eller returnera sin undertecknade bekräftelse per post (156 a § i retsplejeloven). De nya bestämmelserna om elektronisk delgivning träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms särskilt.

2.3 Bedömning av nuläget

Av de uppgifter som presenterats ovan under 2.1 framgår det att personlig stämningssmannadelgivning i praktiken har blivit det huvudsakliga sättet för delgivning av en stämning i summariska mål. Ungefär hälften av målen förs direkt till en stämningssman för delgivning, utan något föregående försök med postdelgivning, och ungefär två tredjedelar av målen delges av en stämningssman. Situationen är inte förenlig med den nuvarande lagstiftningen, enligt vilken stämningssmannadelgivning ska tillgripas som delgivningssätt i andra hand. Stämningssmannadelgivning är ett tungt och dyrt förfarande, i synnerhet med hänsyn till de summariska målens art. I summariska mål bör man oftare än för närvarande först försöka med något annat delgivningssätt och därefter gå in för stämningssmannadelgivning.

Nuvarande praxis är dessutom oenhetlig. Det finns betydande skillnader mellan tingsrätterna i fråga om i vilken utsträckning stämningssmannadelgivning används i summariska mål. Skillnaderna kan inte förklaras med t.ex. tingsrätternas storlek, utan praxisen vid tingsrätterna har av olika orsaker utformats på olika sätt. Enligt den observation som genomförts var de huvudsakliga orsakerna till direkt stämningssmannadelgivning desamma vid de olika tingsrätterna, men tillämpningen av kriterierna varierade. Den viktigaste skillnaden var i vilken utsträckning tidigare misslyckade försök med postdelgivning påverkade valet av delgivningssätt i ett nytt mål. Praxis bör förenhetligas så att man vid de tingsrätter som mest använder stäm-

ningssmannadelgivning oftare än för närvarande först försöker använda andra delgivningssätt.

Det nuvarande 11 kap. i rättegångsbalken känner lika litet till delgivning per telefon som med hjälp av andra elektroniska medier. För närvarande gäller telefondelgivning endast delgivning av kallelse i fullföljdsinstanserna med stöd av specialbestämmelserna i 26 kap. Vid hovrätterna har man haft goda erfarenheter av telefondelgivning. Telefondelgivningarna har lyckats rätt så bra och det har inte framkommit några rättsskyddsproblem. Förfarandet har upplevts som smidigt. Redan i regeringspropositionen om de nämnda specialbestämmelserna (RP 83/2001 rd, s. 18) konstaterades det att på basis av de erfarenheter som telefondelgivningen ger kan man sedan överväga att ta denna delgivningssätt i bruk också i övriga domstolar. Användningen av telefon har också i övrigt utökats i rättegångarna under de senaste åren. Telefondelgivning bör därför tas i bruk också i tingsrätterna, men användningsområdet och förutsättningarna bör övervägas.

Delgivning med hjälp av andra elektroniska medier baserar sig på lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Sådan bevislig elektronisk delgivning som avses i lagens 18 § används inte i praktiken vid de allmänna domstolarna i dagens läge. Däremot kan sådan annan (ordinär) elektronisk delgivning som avses i 19 § vanligen användas, om en part har uppgett en elektronisk adress som sin processadress. Delgivningen sker då i praktiken per e-post eller per fax. Det kan vara svårt att i betydande grad utvidga den nuvarande användningen av elektroniska medier för delgivningarna. I synnerhet i samband med summariska mål har svarandena ofta inte ens tillgång till de elektroniska medier som behövs.

Det bör fästas större uppmärksamhet än för närvarande vid parternas egna möjligheter och uppgifter i samband med delgivningarna och framgången för dem. Möjligheten att anförtro en part delgivningen används nästan inte alls för närvarande, och det enda delgivningssätt som står till förfogande för parten är då stämningssmannadelgivning. Även partens skyldighet att medverka till att domsto-

len lyckas med sin delgivningsuppgift bör skärpas.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med denna proposition är att effektivisera delgivningarna i rättegångar. Avsikten är att handlingarna ska kunna delges genom ett förfarande som är mindre tungrott än för närvarande. Målet är framför allt att minska användningen av personlig stämningssmannadelgivning i summariska mål.

Målet eftersträvas genom att utbudet av delgivningssätt som står till förfogande för domstolarna görs mångsidigare. Det delgivningssätt som lämpar sig bäst för situationen bör kunna väljas i respektive mål. I synnerhet telefon och andra elektroniska medier bör tas i bruk i större omfattning. Också ställningen för parterna själva bör stärkas.

De föreslagna metoderna underlättar inte som sådana delgivningen i svåra fall. Exempelvis när det gäller brottmål där en svarande försöker hålla sig undan delgivningen av en stämning ska det alltså vara stämningssmannens och polisens uppgift att försöka nå personen i fråga. De föreslagna metoderna kommer dock att underlätta de sedvanliga delgivningsuppgifterna, vilket kommer att frigöra resurser för de svåra fallen. Det här främjar också på ett allmänare plan möjligheterna att genomföra rättegångarna smidigt och i rask takt. Det är viktigt att delgivningarna lyckas t.ex. för att undvika situationer där huvudförhandlingar i brottmål inställs.

När de nya metoderna övervägs måste dock flera specialvillkor beaktas. Det gäller särskilt att värna om rättssäkerheten för mottagaren av delgivningen. Den rätt för en part att bli hörd som ingår i en rättvis rättegång måste göras gällande. I fråga om elektroniska medier bör bl.a. datasäkerhetsaspekter beaktas. Dessutom bör de eventuella kostnader som metoderna medför för parterna beaktas.

3.2 De viktigaste förslagen

Telefondelgivning som ett allmänt delgivningssätt

Som den viktigaste revideringen föreslås att telefondelgivning ska införas som ett allmänt delgivningssätt. Bestämmelser om detta föreslås i en ny 3 b § i 11 kap. i rättegångsbalken. På motsvarande sätt föreslås det att de nuvarande specialbestämmelserna i 26 kap. 28 §, vilka gäller enbart kallelse i fullföljdsinstanserna, ska upphävas. Den nya paragrafen gäller alla allmänna domstolar och alla kategorier av mål. Den ska tillämpas även i specialdomstolarna till den del dessa tillämpar bestämmelserna i det nämnda kapitlet.

I fråga om säkerhet avviker telefondelgivning inte väsentligt från stämningssmannadelgivning. Per telefon får man muntlig kontakt med mottagaren i realtid. Också per telefon kan man säkerställa mottagarens identitet med hjälp av frågor. Fördelen med telefondelgivning jämfört med bevislig postdelgivning är att ärendet också kan förklaras fritt för mottagaren och att han eller hon kan få svar på eventuella frågor. Mottagaren kan vara t.ex. en överskuldssatt person med nedsatt förmåga att kontrollera saker och ting.

Enligt förslaget ska telefondelgivning i princip kunna användas för delgivning av alla slags handlingar. Exempelvis vittneskallelse jämte vite ska kunna delges per telefon. Det är dock befogat att särskilt överväga om även stämning med tillhörande stämningssökkan bör kunna delges per telefon. Delgivning av stämningen med mottagaren är den viktigaste delgivningen i rättegång. Dessutom gäller att redan en stämningssökans omfattning och art vanligen utgör ett hinder för delgivning per telefon. Enligt förslaget ska en stämning därför i allmänhet inte kunna delges per telefon.

Som ett undantag från den nämnda huvudregeln föreslås det att en stämning ska kunna delges per telefon i summariska mål som gäller fordran till ett visst belopp. Här är det fråga om fordringsmål som enligt kändan inte är tvistiga och där det närmast handlar om att erhålla en utmätningsgrund för verkställigheten. Om svaranden inte bemöter käromålet, blir resultatet en tredskodom. Också efter tredskodomen har svaranden möjlighet att söka återvinning. Innehållet i stämningssökningar i summariska mål är i allmänhet rätt så inskränkt och enkelt. Med tanke på

målsättningen med propositionen är det å andra sidan viktigt att summariska fordringsmål börjar omfattas av telefondegivning.

Det är dock klart att telefondegivning inte kan bli aktuell i samtliga situationer. I lagen föreslås bestämmelser om de förutsättningar utifrån vilka det från fall till fall ska övervägas om en handling kan delges per telefon eller inte. Frågan om huruvida telefondegivning lämpar sig ska övervägas med hänsyn till handlingens omfattning och art. För delgivning per telefon ska det i allmänhet förutsättas att mottagaren ger sitt samtycke. Den som verkställer delgivningen bör inte heller hysa några tvivel om att mottagaren verkligen har tagit del och förstått innehållet. Om villkoren uppfylls, ska telefondegivning kunna användas som det primära delgivningssättet utan något föregående försök med bevislig postdelgivning.

Telefondegivningen ska verkställas så att det innehåll som är relevant för mottagaren av handlingen berättas för honom eller henne under telefonsamtalet. Med tanke på mottagarens rättssäkerhet ska, som en kompletterande åtgärd, handlingen dessutom sändas per post eller som ett elektroniskt meddelande till den adress som mottagaren har uppgett. Det är nödvändigt att sända en bekräftelse också med tanke på delgivningssättets internationella godtagbarhet, eftersom Europeiska gemenskapens förordningar om ostridiga fordringar inte känner till enbart telefondegivning som delgivningssätt (artiklarna 13 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar; artiklarna 13 och 14 i förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande). Enligt förslaget ska skriftlig eller elektronisk bekräftelse få utbli bara om bekräftelsen av särskilda skäl är uppenbart obehövlig.

Telefondegivningen ska verkställas under tjänsteansvar av en stämningsman vid tingsrätten eller av en tjänsteman vid vederbörande domstol, t.ex. någon som hör till kanslipersonalen vid hovrätten. Exempelvis en stämning i ett summariskt fordringsmål kan således delges per telefon av antingen stämningssmannen eller av den person som diarie-

för målet och utfärdar stämning. Vid tingsrätternas bör man ordna arbetsfördelningen på ett sätt som fungerar så bra som möjligt i praktiken.

Användning av andra elektroniska medier

Även andra elektroniska medier än telefon bör användas i större omfattning för delgivningar än vad som är fallet i dag. Det är dock i praktiken svårt att utvidga elektronisk delgivning i någon betydande grad från dess nuvarande omfattning. I synnerhet i summariska mål är elektronisk kommunikation en välfungerande lösning för informationsgången mellan käranden och tingsrätten. Däremot är det klart svårare att delge svaranden stämningen på elektronisk väg. Svarandena har ofta inte tillgång till de elektroniska medier som behövs eller tingsrätten känner åtminstone inte till sådana. Svarandena kan vara överskuldssatta personer som inte längre har kontroll över sina angelägenheter.

I denna proposition föreslås det att bevislig delgivning mot delgivningskvitto ska kunna ske även elektroniskt. Det föreslås att en bestämmelse om detta ska fogas till 11 kap. 3 § i rättegångsbalken. Enligt den nuvarande lagen kan en handling som ska delges och som åtföljs av ett delgivningskvitto som ska återsändas sändas till mottagaren enbart som brev. Enligt förslaget ska handlingar kunna sändas också som elektroniska meddelanden, i praktiken per e-post eller fax. Mottagaren ska på motsvarande sätt kunna återsända sitt ifyllda delgivningskvitto i elektronisk form, t.ex. som bifogad fil till ett e-postmeddelande. Med tanke på mottagarens rättssäkerhet avviker möjligheten att sända handlingar och delgivningskvitton elektroniskt nästan inte alls från möjligheten att sända dem per post. Även e-post kan sändas på ett sätt som uppfyller kraven på datasäkerhet.

Handlingarna ska sändas på det sätt som mottagaren har uppgett, t.ex. till den e-postadress som han eller hon har uppgett. Handlingarna ska inte kunna sändas till någon annan elektronisk adress som är känd eller som man har fått reda på. Det är inte godtagbart att t.ex. en stämning i ett summariskt mål kan sändas till en e-postadress utan att

mottagaren själv har meddelat att adressen kan användas. En e-postadress kan t.ex. användas gemensamt av flera arbetstagare eller boende. Begränsningen reducerar givetvis delgivningssättets användbarhet, eftersom svaranden först måste kontaktas t.ex. per e-post för att han eller hon ska ge sitt samtycke till att adressen används.

Betoning av stämningsmannadelgivningens subsidiära karaktär

I enlighet med syftet med propositionen understryks stämningsmannadelgivningens subsidiära karaktär genom de skärpta bestämmelser om förutsättningarna för stämningsmannadelgivning som föreslås i 11 kap. 4 § i rättegångsbalken. Enligt förslaget ska delgivning mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto, antingen som brev eller elektroniskt meddelande, kvarstå som det primära delgivningssättet. Också den telefondelgivning som föreslås ska vara ett primärt delgivningssätt jämsides med de nämnda metoderna i sådana fall då specialvillkoren för detta uppfylls. För att målen med reformen ska uppnås bör telefondelgivning således börja användas i rätt så stor omfattning.

Enligt förslaget ska stämningsmannadelgivning kunna användas bara efter det att man först har försökt med bevislig postdelgivning eller elektronisk delgivning eller/och telefondelgivning utan att lyckas. Tröskeln för direkt stämningsmannadelgivning höjs. Enligt den nuvarande bestämmelsen får stämningsmannadelgivning verkställas, om det kan anses sannolikt att delgivningen inte kan verkställas på något annat sätt. Enligt förslaget ska det vara uppenbart att något annat delgivningssätt inte kommer att lyckas. Stämningsmannadelgivning ska kunna tillgripas direkt också när det finns andra välgående skäl, t.ex. en brådskande situation.

Parternas ställning vid delgivningar

I dagens läge är det nästan uteslutande domstolens uppgift att ha hand om delgivningen. I samband med civilprocessreformen 1993 övergick man till delgivning på tjänsens vägnar. Förändringen motiverades då med att delgivningen skulle bli snabb och sä-

ker och med att arbetet för parterna skulle minska. Reformen ansågs främja medborgarnas rättssäkerhet och utöka deras jämlikhet (RP 16/1990 rd, s. 3). Det är däremot klart att domstolarnas arbetsmängd och kostnaderna för staten kan minskas, om delgivningen i större utsträckning än för närvarande kan anförtros parterna själva, i synnerhet i summariska fordringsmål.

Det är dock åtminstone inte just nu motiverat att i betydande grad överföra delgivningen på parterna. Motiveringarna till 1993 års reform är fortfarande aktuella. Det viktigaste problemet är de kostnader som förändringen skulle medföra för gäldenärerna. Om delgivningarna överfördes på borgenärerna, skulle de indrivningskostnader som tas ut hos gäldenärerna öka. Omfattande stämningsdelgivning av borgenärerna skulle också påverkas negativt av att delgivning kan verkställas först efter det att tingsrätten har utfärdat stämning. Systemet skulle medföra dokumenttrafik fram och tillbaka mellan borgenärerna och tingsrätterna.

Möjligheten att anförtro parterna delgivningen bör dock utnyttjas oftare än för närvarande. I detta syfte föreslås en sänkning av en den tröskel som anges i 11 kap. 2 § i rättegångsbalken. Enligt förslaget ska domstolen med samtycke av en part kunna anförtro honom eller henne delgivningen, om domstolen anser att det finns anledning till det. Möjligheten kan användas t.ex. i brådskande situationer. Fallen kommer dock alltså att vara exceptionella och i sedvanliga situationer kommer domstolen fortsättningsvis att ha hand om delgivningen.

Möjligheten att anförtro parten delgivningen har nästan blivit en död bokstav också därför att stämningsmannadelgivning för närvarande är det enda delgivningssätt som står till förfogande för parten. Det här innebär inte något stort mervärde jämfört med att parten begär att domstolen direkt ska låta en stämningsman verkställa delgivningen. Parterna bör således kunna använda även andra delgivningssätt. Å andra sidan bör delgivningssättet vara säkert och bevisligt. Delgivningssättet bör också inrymma fördelar jämfört med att domstolen har hand om delgivningen.

I denna proposition föreslås det att en parts ombud ska kunna lämna stämningen eller någon annan handling personligen till mottagaren. En bestämmelse om detta föreslås i ett nytt 3 mom. i 11 kap. 4 §. Partens ombud ska då ge mottagaren handlingen och få ett delgivningskvitto av denne, till skillnad från att handlingarna sänds till mottagaren per post eller elektroniskt. På grund av mottagarens rättssäkerhet kommer möjligheten att vara begränsad. Delgivningen ska kunna verkställas endast av den advokat som företräder parten i det aktuella målet eller av ett offentligt rättsbiträde, vilka står under tillsyn. En stämning i ett brottmål ska inte kunna delges på detta sätt. För delgivning på detta sätt ska det alltid förutsättas att mottagaren själv under-tecknar ett delgivningskvitto. Ett ombud ska således inte på samma sätt som en stämningssman kunna delge handlingen utan mottagarens samtycke. Delgivningssättet kommer knappast att börja användas i vida kretsar, men det är ett alternativ inom helheten.

Det föreslås dessutom att 11 kap. 16 § ska ändras så att också en stämning ska kunna delges en advokat eller ett offentligt rättsbiträde utan fullmakt, när advokaten eller rättsbiträdet uppger sig ha fullmakt att ta emot stämningen.

I de sedvanliga fall där domstolen alltjämt ska hand om delgivningen ska parterna och i synnerhet kändena i summariska mål aktivt medverka till att delgivningarna lyckas. En stämning delges i kändens intresse. För att den föreslagna telefondegivningen ska lyckas måste parterna också meddela domstolen de telefonnummer som behövs. Dessutom ska parterna hålla de behövliga kontaktuppgifterna tidsenliga medan rättegången pågår. Dessa skyldigheter för parterna regleras i de bestämmelser som föreslås i rättegångsbalken och i lagen om rättegång i brottmål.

Delgivning av kallelse till huvudförhandling i hovrätten

Enligt 26 kap. 28 § i rättegångsbalken får hovrätten sända uppmaningar, kallelser och meddelanden till den processadress som parten senast har uppgett. Kallelse till huvudförhandling där en part åläggs att infinna sig personligen ska dock delges parten på ett be-

visligt sätt, mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto eller genom förmedling av en stämningssman. Detta har visat sig vara problematiskt när klaganden medvetet försöker hålla sig undan delgivningen. Misslyckad delgivning utgör ett hinder för huvudförhandling och då fördröjs avgörandet i målet. Det föreslås därför att bestämmelsen ska ändras så att en part som utövat talan ska kunna få del av en kallelse genom att kallelsen sänds till den adress som parten har uppgett.

Behandlingen av besvärshandlingar i hovrätten inleds alltid på initiativ av ändringssökanden. Med stöd av 25 kap. 16 § 1 mom. i rättegångsbalken ska ändringssökanden i besvärsskriften uppge den postadress under vilken kallelser och meddelanden i saken kan sändas till ändringssökanden. Den som har underkastat saken hovrättsprövning och därmed vet att den är anhängig kan anses ha godkänt skyldigheten att medverka till att rättegången lyckas genom att åtminstone ge akt på sin post och underrätta domstolen om en eventuell adressändring. I detta hänseende bör det vara tillräckligt att ändringssökanden kallas till huvudförhandling genom ett vanligt brev under den adress som han eller hon har uppgett för hovrätten. Kallelsen ska också kunna förenas med behövliga hot, t.ex. så som anges i 26 kap. 20 § i rättegångsbalken. Enligt den sistnämnda paragrafen kan besvären avskrivras, om ändringssökanden uteblir från huvudförhandlingen.

Också den som bemött besvären bör ha samma skyldigheter. Det här innebär att saken kan avgöras utan att han eller hon är närvarande. Det ska också vara möjligt att bestämma att motparten ska hämtas till platsen. Det kan däremot inte anses vara godtagbart att en part döms till vite som förelagts för förfallolös utevaro, om han eller hon inte har fått del av kallelsen på ett bevisligt sätt. I den föreslagna paragrafen ingår en begränsning som gäller detta.

I de flesta mål företräds parterna av ett ombud i hovrätten och används ombudets adress som processadress. Domstolen håller då vanligen kontakt uteslutande med ombudet. Ändringssökanden och en annan part som utövat talan i hovrätten bör därför kunna kallas till huvudförhandling genom en kallelse som tillställs ombudet.

I vissa fall kan det dock hända att parten i själva verket inte via processadressen får del av en personlig kallelse till huvudförhandling, t.ex. om ombudet inte får tag på sin huvudman. Med tanke på situationer av detta slag bör den föreslagna paragrafen innehålla bestämmelser som garanterar att partens rättssäkerhet görs gällande och enligt vilka hovrätten då också om möjligt ska försöka delge kallelsen per telefon och sända den till en eventuell annan adress. Ändringssökandens ställning tryggas också av den rätt som anges i 26 kap. 22 § i rättegångsbalken och enligt vilken ändringssökanden har rätt att få besvären behandlade på nytt, om besvären har avskrivits på grund av ändringssökandens utevaro men han eller hon har haft laga förfall och inte kunnat anmäla detta i tid.

I överklagandeskedet har saken redan behandlats och avgjorts en gång i tingsrätten. För rättssäkerheten för den vinnande parten i tingsrätten förutsätts det att hovrätten kan behandla saken inom en skälig tid. Genom förslaget försnabbas rättegångarna och underlättas hovrätternas och åklagarnas arbete utan att arbetet för partens ombud utökas i någon betydande grad och också utan att ändringssökandens rättssäkerhet äventyras. Ändringssökanden kommer att kunna värna om sina rättigheter genom att helt enkelt vara tillgänglig.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Om förslagen genomförs kommer de att innebära att delgivningarna i rättegångar förenklas. Den föreslagna telefondelgivningen har störst verkan för tingsrätterna. Också telefondelgivningen binder arbetskraft och är ett mera arbetskrävande delgivningssätt än bevislig postdelgivning. Den är dock inte lika tungrodd som stämningmannadelgivning, eftersom det inte behövs något personligt möte med mottagaren. Färre resor för stämningmännen har särskild relevans när domkretsarna blir större i och med att tingsrättsnätet förnyas.

Också de övriga förslagen bidrar till att lätta upp delgivningarna. I många fall kommer

delgivningen att kunna ske i form av ett elektroniskt meddelande, i första hand som e-post. Direkt stämningmannadelgivning kommer att tillgripas mera sällan än för närvarande. Också accentueringen av parternas skyldighet att medverka underlättar delgivningarna i domstolarna. Möjligheten att anförtra parterna delgivningen kommer att utnyttjas oftare än för närvarande, om än även i fortsättningen bara i undantagsfall. Möjligheten att delge en part en kallelse till huvudförhandling genom att den sänds till den adress som parten uppgett kommer att underlätta handläggningen i hovrätterna.

Förslagen förenklar delgivningarna allmänt taget inom de olika grupper av ärenden som handläggs i de allmänna domstolarna. Reformen har störst betydelse för summariska mål. När bevislig postdelgivning har misslyckats eller i stället för den kommer man att använda telefondelgivning eller någon annan form av elektronisk delgivning. Personlig stämningmannadelgivning kommer att behövas klart mera sällan än för närvarande.

Under avsnitt 2 i det föregående konstaterades att i dagens läge har en stämningssman hand om delgivningen i ungefär tre fjärdedelar av de summariska målen. Om förslagen genomförs kan andelen personlig stämningmannadelgivning fås ner så att den är ett delgivningssätt i uppskattningsvis ungefär hälften av de summariska målen. Stämningmannadelgivningarna i summariska mål binder för närvarande ca 95 stämningssmannårsverken. Genom reformen kan man här nå en kalkylerad besparing på en tredjedel, ca 32 årsverken. Med beaktande av dels det extra arbete som telefondelgivningarna medför stämningmännen, dels de förenklade delgivningarna också i övriga grupper av ärenden kan det beräknas att den totala besparingen till följd av förslagen rör sig kring inalles ca 20 stämningssmannårsverken.

Av de stämningssmannårsresurser som frigörs bör åtminstone hälften riktas till svåra delgivningsuppgifter vid de tingsrätter där målen anhopas. Det här är viktigt framför allt för att brottmål ska kunna behandlas smidigt och i rask takt. Reformen innebär att vid de tingsrätter där anhopningen är mindre kan man således minska antalet stämningssmannårsverken med sammanlagt högst tio. Även

stämningens resekostnader kommer att minska. Den totala besparingen rör sig kring 0,5 miljoner euro.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Förslagen kommer att innebära att domstolarnas disponibla delgivningssätt kommer att bli mångsidigare och förenklas. Telefondelgivning kommer att införas vid alla allmänna domstolar. Personlig stämningssmannadelgivning kommer att minska i synnerhet i summariska mål vid tingsrätterna. De föreslagna bestämmelserna har getts en smidig utformning på så vis att man vid tingsrätterna ska kunna införa arbetssätt som i praktiken fungerar så bra som möjligt. Det kommer att bli lättare att ordna huvudförhandlingar i hovrätterna.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Med tanke på parterna i rättegångar och andra mottagare av delgivning kommer delgivningarna att följa enklare förfaranden än för närvarande, dock utan att mottagarens rättssäkerhet äventyras. För att delgivningen ska anförtros en part själv ska det förutsättas att han eller hon ger sitt samtycke, och då kan också partens ombud under vissa förutsättningar verkställa delgivningen.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Tidigare beredning

Möjligheterna att effektivisera behandlingen av summariska fordringsmål har diskuterats i olika sammanhang. Senast bedömdes frågan av en arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet som överlämnade sitt betänkande i oktober 2006 (Utveckling av behandlingen av obestridda fordringsmål, Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2006:15). Arbetsgruppen bedömde bl.a. möjligheterna att förbättra delgivningsförfarandet.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering ska

handläggningen av ärenden som gäller ostridiga fordringar bli elektronisk och centraliseras. Enligt den linje som stakats ut ska ostridiga fordringsmål i fortsättningen handläggas vid alla de tingsrätter som bildas. Förfarandet i ostridiga mål förbättras genom att den elektroniska kommunikationen och delgivningen utvecklas. Den elektroniska kommunikationen har utvärderats av en separat arbetsgrupp (Utveckling av behandlingen av obestridda fordringsmål, Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:7).

5.2 Beredningen av propositionen

Denna proposition baserar sig på förslagen av delgivningsarbetsgruppen, som utvärderat delgivningen i rättegångar. Arbetsgruppen hade i uppgift att utarbeta ett förslag till översyn av regleringen av delgivningen i rättegångar. Målet var att effektivisera delgivningen framför allt i summariska mål. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 31 mars 2009 (Delgivning i rättegång, Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2009:3).

Utlåtande om betänkandet avgavs av 32 instanser, bl.a. alla hovrätter och tio tingsrätter. Responsen var positiv. Det har sammanställts ett sammandrag över utlåtandena (Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2009:19). Utifrån kommentarerna i utlåtandena har det gjorts smärre ändringar i arbetsgruppens förslag.

Också i betänkandet av kommissionen för prövningstillstånd (kommittébetänkande 2008:3) föreslogs det att 26 kap. 28 § i rättegångsbalken skulle ändras. Merparten av remissinstanserna förespråkade förslaget (Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2009:2). Det nämnda förslaget av kommissionen för prövningstillstånd har med små ändringar tagits in i denna proposition.

Delgivningsarbetsgruppens förslag i fråga om rättegångsavgifter och ersättningar för rättegångskostnader prövas särskilt tillsammans med förslagen av den arbetsgrupp som utvärderat den elektroniska kommunikationen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Rättegångsbalken

5 kap. Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §. I paragrafen anges vad som ska ingå i kärandens stämningensansökan. Enligt 2 *mom.* ska bl.a. parternas och vittnens kontaktuppgifter uppges. Momentet gäller även stämningensansökan i summariska mål som avses i 3 §. De uppgifter som avses i momentet ska uppges också i ansökningar som gäller ansökningsärenden (8 kap. 2 § 3 *mom.*). Det föreslås tre ändringar i momentet. I övrigt är innehållet detsamma som för närvarande.

Enligt andra meningen i det nuvarande momentet ska tingsrätten på lämpligt sätt meddelas hur parterna samt vittnen eller andra som ska höras kan nås. För den föreslagna telefondelegivningen behöver tingsrätten också personernas telefonnummer. Till bestämmelsen fogas därför ett explicit omnämmande som innebär att telefonnummer ska uppges.

I tredje meningen i momentet sägs för närvarande att om käranden inte känner till svarandens adress, ska käranden meddela vad han eller hon har gjort för att få reda på den. Det föreslås att skyldigheten ska utvidgas till att omfatta svarandens kontaktuppgifter mera allmänt, telefonnummer medräknat.

I den nuvarande lagen finns inte någon bestämmelse om att käranden under rättegången ska se till att de kontaktuppgifter han eller hon uppgett i stämningensansökan är tidsenliga. Det kan dock gå till och med lång tid från det att stämningensansökan lämnats till dess att eventuell huvudförhandling hålls. Om käranden vet att t.ex. kontaktuppgifterna för ett vittne som kallas till tingsrätten ändras bör käranden vara skyldig att informera tingsrätten om detta. Det föreslås att en bestämmelse om detta tas in som sista mening i momentet. Om någon av de uppgifter som avses i momentet ändras senare, ska käranden meddela tingsrätten detta. Meddelandet ska göras utan dröjsmål.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är dock inte att belasta käranden eller tingsrätten med onödiga klarläggningar av eller meddelanden om ändringar. Käranden ska naturligtvis inte behöva meddela ändringar som han eller hon inte känner till eller nya uppgifter som han eller hon inte är säker på. Ändringar som saknar betydelse för den fortsatta handläggningen ska inte heller behöva meddelas. Det föreslås inte några nya sanktioner för eventuell försummelse av anmälningsskyldigheten.

10 §. I paragrafen bestäms om innehållet i stämningar som domstolen utfärdar. Enligt 3 *mom.* ska svaranden uppges bl.a. sina egna och vittnens kontaktuppgifter. De uppgifter som avses i momentet ska uppges också i ut-sagor som gäller ändringsärenden (8 kap. 6 § 2 *mom.*). I momentet föreslås motsvarande ändringar som de som beskrivs ovan i fråga om 2 § 2 *mom.*, som gäller stämningensansökan.

I anslutning till den föreslagna telefondelegivningen föreslås i tredje meningen i momentet ett explicit omnämmande av att tingsrätten ska underrättas om hur svaranden, vittnen och andra som ska höras kan nås per telefon. Som sista mening i momentet föreslås en ny bestämmelse om att svaranden utan dröjsmål ska underrätta tingsrätten, om någon av de uppgifter som avses i momentet ändras senare. Innehållet i det föreslagna momentet är i övrigt detsamma som i det gällande momentet.

11 kap. Om delgivning i rättegång

Kapitlet har ändrats vid olika tidpunkter och har inte någon speciellt tydlig struktur. För att göra kapitlet tydligare föreslås det nya mellanrubriker. På motsvarande sätt föreslås det att mellanrubriken före 25 § ska upphävas.

2 §. I paragrafen bestäms om när delgivningen kan anförtros en part, vilket är ett undantag från huvudregeln. Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det att den tröskel som anges i 1 *mom.* ska sänkas. En part kommer då att oftare än för när-

varande kunna ha hand om delgivningen. Situationerna kommer dock alltjämt att vara exceptionella, och i sedvanliga fall ska domstolen ha hand om delgivningen. Det föreslås två ändringar i första meningen i momentet. I övrigt motsvarar det föreslagna momentet det nuvarande momentet.

För att delgivningen ska anförtros en part förutsätts det enligt den gällande bestämmelsen att parten begär det. Enligt förslaget ska det räcka med att parten ger sitt samtycke. Initiativet kan med andra ord också komma från domstolen, om än situationer av detta slag i praktiken antagligen kommer att vara ganska sällsynta. Parterna ska inte heller i fortsättningen vara skyldiga att verkställa delgivningen.

För att delgivningen ska anförtros en part förutsätts det enligt den nuvarande bestämmelsen att det finns grundad anledning till detta. Enligt förslaget ska det vara tillräckligt att domstolen anser att det finns anledning. En typisk situation av detta slag är att delgivningen måste verkställas i brådskande ordning. I vissa fall kan en part också ha bättre möjligheter än domstolen att nå mottagaren.

I det föreslagna 4 § 3 mom. bestäms om på vilket sätt delgivningen ska verkställas när den har anförtrots en part med stöd av den aktuella paragrafen.

I denna proposition föreslås inte några ändringar av 5 kap. 19 § i lagen om rättegång i brottmål. Enligt den paragrafen ska allmänna åklagaren ha hand om delgivningen när åklagaren själv utfärdar stämning.

3 §. I paragrafen bestäms om bevislig postdelgivning mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto. Enligt 1 mom. 2 punkten sänds handlingarna till mottagaren som brev när delgivningen sker mot delgivningskvitto. Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det att ett nytt 3 mom. ska fogas till paragrafen. Enligt det nya momentet ska de handlingar som avses i den nämnda punkten kunna sändas till mottagaren också som ett elektroniskt meddelande.

I momentet används begreppet elektroniskt meddelande i motsvarande betydelse som i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. I praktiken använder domstolarna e-post och fax. De handlingar

som ska delges och en blankett för delgivningskvitto kan sändas till mottagaren t.ex. som bifogade filer till e-posten.

Handlingarna ska kunna sändas endast på det sätt som mottagaren själv har uppgett. Den elektroniska processadress som en part har uppgett kan alltså användas också för bevislig elektronisk delgivning. Också t.ex. vittneskallelser ska kunna sändas per e-post, förutsatt att vittnet först har gett sitt samtycke. E-posten ska sändas på ett sätt som uppfyller kraven på datasäkerhet.

Av 9 och 20 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet följer att mottagaren av delgivningen också ska kunna fylla i och återsända delgivningskvittot i elektronisk form till domstolen, t.ex. som bifogad fil till e-posten. Innehållet i delgivningskvittot anges i 17 § 2 mom. i det aktuella kapitlet. Delgivningskvittot ska också kunna undertecknas maskinellt.

3 b §. Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det att allmänna bestämmelser om telefondelgivning ska tas in i den nya paragrafen. På motsvarande sätt upphävs de nuvarande specialbestämmelserna i 26 kap. 28 §. Telefondelgivning definieras i 1 mom., som är en grundläggande bestämmelse. Vid telefondelgivning berättas innehållet i den handling som ska delges för mottagaren per telefon.

I momentet anges också tillämpningsområdet för telefondelgivning. Telefondelgivning ska stå till förfogande när domstolen har hand om delgivningen. En part ska inte kunna verkställa telefondelgivning. Telefondelgivning ska kunna användas i alla kategorier av mål och vid alla allmänna domstolar, liksom vid specialdomstolarna när bestämmelserna i det aktuella kapitlet tillämpas vid dem. Telefondelgivning ska också kunna användas som det primära delgivningssättet när specialvillkoren för detta uppfylls.

Alla slags handlingar ska i princip kunna delges per telefon. Av de orsaker som nämns i allmänna motiveringen föreslås det i momentet dock en begränsning av tillämpningsområdet, nämligen att en stämning eller stämningsansökan i anslutning till den inte kan delges per telefon. Begränsningen gäller också ansökningar som innebär att ansökningsärenden anhängiggörs (RB 8 kap. 13 §).

Ett undantag från den nämnda bestämmelsen är att en stämning ska kunna delges per telefon i summariska fordringsmål som avses i 5 kap. 3 § 1 punkten. Sådana mål gäller en fordran på ett visst belopp och där käranden meddelar att han eller hon anser att saken inte är tvistig. Telefondegivning ska däremot inte få användas för att delge en stämning t.ex. om målet förutom hyresfordran också gäller vräkning.

Telefondegivning ska dock inte kunna verkställas i samtliga fall som i och för sig omfattas av tillämpningsområdet. I 2 mom. bestäms om de särskilda villkor som ska uppfyllas från fall till fall för att telefondegivning ska vara möjlig. Frågan om huruvida telefondegivning är lämplig bör prövas i synnerhet med tanke på mottagarens rättssäkerhet.

Den första förutsättningen är att telefondegivning är lämplig för delgivning med hänsyn till handlingens omfattning och art. Endast förhållandevis kortfattade och enkla handlingar ska kunna delges per telefon. Som exempel kan nämnas kallelser där vittnen eller andra som ska höras uppmanas infinna sig till ett sammanträde, liksom ofta stämning i summariska fordringsmål. Telefondegivning kan bli förhindrad på grund av handlingens omfattning, t.ex. om det finns bilagor till handlingen. Telefondegivning lämpar sig inte heller, om den är svår att verkställa på grund av handlingens art, t.ex. om det är svårt att per telefon förstå komplicerade punkter i handlingen.

För telefondegivning förutsätts för det andra att mottagaren tveklöst per telefon får del av handlingen och förstår innebörden av delgivningen. Den som verkställer delgivningen bör också under samtalets gång ytterligare bedöma om informationen verkligen når mottagaren per telefon och om denne förstår den. Om det råder tvivel om detta, bör telefondegivningen avbrytas och något annat delgivningssätt tillgripas.

För telefondegivning förutsätts för det tredje att mottagaren samtycker till delgivningssättet. Samtycket bör efterlysas i början av samtalet. Samtycke förutsätts dock inte, om delgivningen verkställs med en part som i domstolen i fråga redan har utövat talan i målet, eftersom en sådan part måste medverka

till att delgivningarna lyckas. Den som verkställer delgivningen ska i tillräcklig grad försäkra sig om att rätt person är i telefon, t.ex. genom att vid behov fråga födelsedatum.

Telefondegivning enligt paragrafen ska vara förenad med delgivningens sedvanliga, fullständiga rättsverkningar. Om t.ex. en kompletteringsuppmaning som gäller stämningensansökan delges i enlighet med paragrafen och käranden inte följer uppmaningen, ska käromålet få avvisas under de förutsättningar som anges i 5 kap. 6 § 1 mom. Likaså kan t.ex. ett vittne dömas till vite som förelagts honom eller henne för utevaro.

I 3 mom. föreslås närmare bestämmelser om förfarandet vid telefondegivning. I första meningen nämns vilka uppgifter i handlingen som mottagaren åtminstone ska informeras om per telefon. Handlingen ska i allmänhet inte behöva läsas upp ord för ord i telefon, utan det räcker med att nämna sådant som är nödvändigt med tanke på mottagaren. Det viktigaste är att man t.ex. i summariska fordringsmål på ett begripligt sätt redogör för mottagaren vad saken handlar om och hur han eller hon ska gå till väga. Detaljerna i handlingen framgår närmare av den skriftliga eller elektroniska bekräftelse som ska sändas till mottagaren. Vid behov bör mottagaren också få eventuell annan vägledning, t.ex. information om möjligheten att få juridisk hjälp.

Per telefon ska mottagaren för det första informeras om det mål som handlingen gäller, dvs. få tillräckliga uppgifter om parterna och målets art. För det andra ska yrkandet eller åläggandet uppges. Exempelvis i fråga stämning i ett summariskt fordringsmål ska kärandens yrkanden uppges som sådana, på samma sätt som en uppmaning att avge ett skriftligt svaromål. När det gäller kallelse ska vittnet informeras om skyldigheten att infinna sig till domstolen för att höras som vittne. Mottagaren ska också i korthet informeras om den huvudsakliga grunden för yrkandet eller åläggandet. Grunden kan utgöras av t.ex. en mobiltelefonräkning som enligt käranden uppkommit under en viss tid och som svaranden inte har betalt.

För mottagaren ska dessutom i telefon uppges den frist och det hot som nämns i handlingen. Exempelvis när det gäller stäm-

ning i ett summariskt fordringsmål ska det uppges inom vilken tid och under vilket hot ett skriftligt svaromål ska lämnas in till tingsrätten. När det gäller vittneskallelse ska datum, klockslag och plats för hörandet uppges samt det hot som förelagts i händelse av utevaro. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska mottagaren dessutom informeras om övriga motsvarande behövliga omständigheter, t.ex. vittnets rätt till förskott eller karendens meddelande om på vilken grund domstolen är behörig.

I andra meningen i momentet bestäms om att en bekräftelse ska sändas till mottagaren av delgivningen. Den handling som delgetts per telefon ska sändas till mottagaren utan ändringar, som brev eller elektroniskt meddelande, i praktiken som e-post eller fax. Handlingen ska genast sändas till den postadress eller elektroniska adress som mottagaren själv har uppgett. Bekräftelsen kan sändas till en parts processadress. Bekräftelsen måste sändas för att delgivningen ska vara giltig, men tidpunkten för telefonsamtalet är i vilket fall som helst delgivningstidpunkt.

Endast i undantagsfall ska bekräftelsen inte behöva sändas. Det förutsätts då att det av särskilda skäl är uppenbart onödigt att bekräftelsen sänds. En sådan situation kan förekomma t.ex. om en parts lagfarna ombud som tagit emot en kallelse meddelar att handlingen inte behöver sändas till ombudet. Om det per telefon kan konstateras att mottagaren redan har fått handlingen i delgivningskvittobrevet, behöver handlingen vanligen inte sändas på nytt.

I momentet föreslås också en bestämmelse om att telefondegivning verkställs av stämningssmannen eller en tjänsteman vid domstolen i fråga. Stämningssmannen har alltid behörighet att verkställa telefondegivning. Delgivningen kan dessutom verkställas av någon annan tjänsteman vid den domstol som har hand om delgivningen, t.ex. någon bland kanslipersonalen vid tingsrätten eller hovrätten.

Enligt den sista meningen i momentet ska det dessutom utfärdas ett intyg över delgivningen. Telefondegivningen bör dokumenteras av skäl som hänför sig till mottagarens rättssäkerhet och av tydlighetsskäl. Intyget ska utformas med iakttagande av kapitlets

17 § 1 mom. i tillämpliga delar. Av intyget bör framgå åtminstone datum för delgivningen och sändandet av bekräftelsen samt mottagaren och verkställaren av delgivningen. En kopia av intyget ska sändas till mottagaren. Bestämmelsen gör det möjligt att utfärda och sända intyget också på elektronisk väg.

Så som framgår av 8 § i kapitlet ska den föreslagna telefondegivningen gälla situationer där mottagaren av delgivningen befinner sig i Finland. Delgivning till utrikes ort ska verkställas i enlighet med de bestämmelser eller internationella överenskommelser som gäller detta.

4 §. I paragrafen bestäms om delgivning som en stämningssman verkställer personligen. Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det att *1 mom.* ska ändras så att tröskeln för stämningssmannadelgivning höjs. De primära delgivningssätten är bevislig postdelgivning och elektronisk delgivning enligt 3 § samt, när de särskilda villkoren uppfylls, telefondegivning enligt 3 b §.

Stämningssmannadelgivning måste naturligtvis tillgripas, om ett försök med ett primärt delgivningssätt har misslyckats. Enligt den nuvarande bestämmelsen kan stämningssmannadelgivning tillgripas direkt, utan något försök med ett primärt delgivningssätt, om det redan på förhand kan anses sannolikt att det sistnämnda kommer att misslyckas. Det föreslås att tröskeln höjs så att det ska vara uppenbart att försöket kommer att misslyckas. Villkoret uppfylls endast i klara fall.

I summariska fordringsmål kan praxis bli t.ex. att man nästan i regel först försöker delge stämningen mot delgivningskvitto utan att kontrollera om tidigare delgivningar har lyckats. I andra hand kan man försöka med telefondegivning, där man då kan använda sig av det brev som redan sänts till mottagaren. Stämningssmannadelgivning tillgrips i sista hand, som det tredje alternativet. Om samma mottagare redan samtidigt har flera mål som stämningssmannen ska delge, är det dock mest ändamålsenligt att alla delgivningar verkställs samtidigt.

Enligt det nuvarande momentet kan stämningssmannadelgivning tillgripas direkt också om det finns andra särskilda skäl. Det föreslås att förutsättningen omformuleras till vä-

gande skäl, vilket syftar på skälens relevans. Exempelvis i en brådslande situation kan det förutsättas stämmningsmannadelgivning. I mål som gäller vräkning kan det också annars på grund av målens art vara befogat att fortsätta med praxisen att stämningen delges av en stämmningsman.

Det föreslås dessutom att momentets nuvarande bestämmelse om delgivning som anförtrots en part ska bli ett nytt 3 mom. i paragrafen. Det föreslagna momentet motsvarar i övrigt det nuvarande momentet.

Innehållet i 2 mom. är detsamma som för närvarande.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. ska fogas till paragrafen. Momentet gäller delgivnings-sättet när en part har anförtrots delgivningen med stöd av 2 § i kapitlet. I första meningen i momentet föreslås i motsvarighet till nuläget en bestämmelse om att delgivningen då ska skötas så som avses i 1 mom., dvs. som stämmningsmannadelgivning.

Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det dessutom att paragrafen kompletteras med nya bestämmelser om att en parts ombud under vissa förutsättningar ska kunna verkställa delgivningen. Denna möjlighet ska inte gälla stämning i brottmål. Delgivningen ska kunna verkställas bara av en advokat eller ett offentligt rättsbiträde som företräder parten i det aktuella målet, dvs. den som enligt meddelande till domstolen är partens ombud eller biträde i målet.

Delgivningen ska verkställas så att ombudet ger mottagaren en handling personligen, t.ex. domstolens vittneskallelse. För delgivningssättet ska det alltid förutsättas att mottagaren själv samtycker till delgivningen genom att underteckna ett delgivningskvitto. Ombudet ska inte få underteckna delgivningsbeviset på samma sätt som en stämmningsman. Delgivningskvittot ska innehålla uppgifter som motsvarar det som anges i kapitlets 17 § 2 mom.

Enligt 26 § avses med stämmningsman i kapitlet också den som enligt 6 § i lagen om stämmningsman (505/1986) har rätt att verkställa delgivning. Enligt den sistnämnda paragrafen är bl.a. en allmän åklagare berättigad att verkställa delgivning så som stämmningsman.

16 §. I paragrafen bestäms om delgivning med mottagarens ombud. Dess 1 mom. gäller delgivning av stämning. Enligt momentet kan en stämning även delges ett ombud som svarenden har befullmäktigat att ta emot stämningar. För delgivningen med ett ombud behövs det således ett uttryckligt bemyndigande. Det räcker inte enbart med en öppen rättegångsfullmakt.

Enligt 15 kap. 4 § 1 mom. ska advokater, offentliga rättsbiträden och åklagare som företräder målsäganden visa fullmakt endast om domstolen bestämmer det. Befrielsen från skyldigheten att visa fullmakt gäller dock inte stämmningsdelgivning enligt det aktuella momentet, utan även advokater och offentliga rättsbiträden ska visa upp en fullmakt som berättigar dem att ta emot stämningen på sin huvudmans vägnar.

Det föreslås att befrielsen från skyldigheten att visa fullmakt nu ska utvidgas till att gälla även delgivning av stämningar. I momentet föreslås en ny bestämmelse enligt vilken en advokat eller ett offentligt rättsbiträde ska visa upp en fullmakt endast om domstolen bestämmer det. Ändringen förenklar delgivningarna t.ex. när genstämning i tvistemål delges ett ombud som företräder den ursprungliga käranden. Delgivningen ska kunna verkställas när advokaten eller det offentliga rättsbiträdet meddelar att han eller hon har fullmakt att ta emot stämningen. Ombudet ansvarar självfallet för att meddelandet håller streck. Advokaterna och de offentliga rättsbiträdena står under tillsyn.

Enligt 4 mom. ska en handling som innehåller ett personligt åläggande delges med mottagaren själv. Enligt hänvisningsbestämelsen i momentet ska delgivningen ske enligt 3 och 4 §. Det föreslås att bestämmelsen kompletteras med en hänvisning till den nya 3 b §, vilket innebär att också den föreslagna telefondelgivningen kommer att stå till förfogande i dessa situationer. Av ändringarna av 3 och 4 § följer att även bevislig elektronisk delgivning och delgivning av en parts ombud kan tillgripas.

17 kap. Om bevisning

26 §. Paragrafen gäller uppgiften att kalla vittnen till domstol. Enligt sista frasen i

3 mom. ska kallelsen delges vittnet personligen enligt 11 kap. 3 och 4 §, dvs. som bevislig postdelgivning eller som stämningssmannadelgivning.

Det föreslås att bestämmelsen kompletteras med en hänvisning till den nya 3 b § i 11 kap., vilket innebär att vittnen också kan kallas genom den telefondegivning som nu föreslås. Telefondegivning lämpar sig ofta för uppgiften att kalla vittnen, även om det förutsätts att vittnet ger sitt samtycke. Av hänvisningarna till 11 kap. 3 och 4 § följer att också den föreslagna elektroniska delgivningen med delgivningskvitto blir möjlig, i likhet med delgivning som verkställs av en parts ombud.

25 kap. **Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt**

16 §. I 1 mom. bestäms om vissa uppgifter som ska uppges i besvärsskriften till hovrätten. De uppgifter som avses i momentet ska också uppges i bemötandet av besvären (26 kap. 4 § 2 mom.). I momentet föreslås motsvarande ändringar som de som beskrivits närmare i anslutning till 5 kap. 2 § 2 mom., som gäller stämningssökan. I besvärsskriften ska ändringssökanden också uppge hur parter, vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon. Enligt den nya mening som föreslås bli fogad till momentet ska ändringssökanden utan dröjsmål underätta hovrätten, om någon av de uppgifter som avses i momentet ändras i ett senare skede. Innehållet i det föreslagna momentet är i övrigt detsamma som för närvarande.

26 kap. **Om behandlingen av besvärshärende i hovrätten**

28 §. I paragrafen bestäms om delgivningsätt när besvärshären behandlas i hovrätten. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 30 kap. 24 § 1 mom. ska bestämmelserna i den aktuella paragrafen tillämpas också vid delgivning av en kallelse till muntlig förhandling i högsta domstolen.

I 2 och 3 mom. finns för närvarande specialbestämmelser som gäller telefondegivning när en kallelse till huvudförhandling i hovrät-

ten delges. Det föreslås att bestämmelserna ska utgå som obehövligen, eftersom den allmänna telefondegivningen enligt de föreslagna bestämmelserna i 11 kap. 3 b § ska stå till förfogande också i dessa situationer. En hänvisningsbestämmelse om detta fogas till det nuvarande 1 mom.

Av de orsaker som nämnts i allmänna motiveringen föreslås det att det nuvarande 1 mom. ska ändras så att hovrätten kommer att kunna kalla en ändringssökande och en sådan motpart till ändringssökanden som har bemött besvären till huvudförhandling i hovrätten också personligen med brev i enlighet med 11 kap. 3 a § till den adress som parten har uppgett för domstolen. I fråga om överklagandeskedet innebär det här ett undantag från 11 kap. 16 § 4 mom.

I de flesta mål företräds parterna av ett ombud i hovrätten och är ombudets adress processadress. I sådana situationer ska kallelsen sändas uteslutande till ombudets adress. I synnerhet i brottmål känner ombudet dock inte alltid till ändringssökandens adress eller vistelseort. Bestämmelsen kan då i vissa fall leda till att ändringssökanden, trots att kallelsen har sänts till hans eller hennes processadress, i själva verket inte får kännedom om sin skyldighet att infinna sig personligen till huvudförhandling.

Om ändringssökandens ombud inte lyckas nå sin huvudman i de situationer som nämns ovan, kan följden bli att ändringssökanden inte kommer till huvudförhandlingen. Det kan i sin tur medföra rättsförlust i situationer där orsaken till att ändringssökanden inte har nåtts inte berättigar till att besvären behandlas på nytt eller att den förlorade fristen återställs. För att minimera risken för rättsförluster av detta slag och för att säkerställa en rättvis rättegång också i överklagandeskedet föreslås därför att det i paragrafen ska tas in en bestämmelse om att när det finns anledning att anta att en part inte från processadressen får del av en kallelse att infinna sig personligen till huvudförhandling i hovrätten, ska hovrätten dessutom försöka delge parten kallelsen även per telefon samt sända den till partens postadress eller elektroniska adress, om den är känd.

När ändringssökandens ombud upptäcker att hans eller hennes huvudman inte kan nå

ska han eller hon underrätta hovrätten om detta. Efter det ska hovrätten försöka delge ändringssökanden kallelsen med hjälp av de metoder som nämns ovan. Om inte heller hovrätten trots försöken kan nå ändringssökanden och ändringssökanden inte infinner sig till huvudförhandling, ska besvären avskrivas. En ändringssökande som medvetet försöker hindra framskridandet i hovrätten kan därmed inte oskäligt förlänga anhängighetstiden.

I den kallelse som sänts till ändringssökandens processadress eller processadressen för den motpart som bemött besvären ska det sättas ut sedvanliga hot i händelse av förfallolös utevaro. Om den inkallade inte infinner sig till huvudförhandling, ska hovrätten förfara i enlighet med hotet. Som sista mening i paragrafen tas dock in en begränsning som innebär att om en kallelse till huvudförhandling har delgetts genom att den har sänts till partens processadress, ska den inkallade inte kunna dömas till vite som förelagts för förfallolös utevaro.

Det föreslås dessutom att första meningen i det nuvarande 1 mom. ska förtydligas. Enligt den nuvarande bestämmelsen får hovrätten sända uppmaningar, kallelser och meddelanden som avses i kapitlet till den processadress som parten senast har uppgett. Ordalydelsen restriktivare än i den allmänna bestämmelsen i 11 kap. 3 a § 1 mom., enligt vilket handlingen kan sändas till den adress som parten har meddelat domstolen. Olikheten väcker frågan om huruvida hovrätten kan använda den adress som parten själv har meddelat men inte uttryckligen angivit som sin processadress. För att skapa klarhet i frågan föreslås också i den aktuella bestämmelsen en allmännare formulering om den adress som parten har uppgett. När parten uttryckligen har uppgett en viss adress som sin processadress ska den adressen naturligtvis användas.

Förslaget motsvarar i övrigt 1 mom. i den gällande paragrafen. Av de föreslagna ändringarna av 11 kap. 3 och 4 § följer att en personlig kallelse till huvudförhandling i hovrätten också kan delges med hjälp av bevislig elektronisk delgivning eller delgivning av partens ombud.

1.2 Lagen om rättegång i brottmål

5 kap. Om väckande av åtal

3 §. I paragrafen bestäms om det innehåll som krävs i åklagarens stämningsansökan i brottmål. I 2 mom. bestäms bl.a. om att domstolen ska meddelas uppgifter om hur parterna och vittnen kan nås. I momentet föreslås motsvarande ändringar som de som beskrivits närmare ovan i samband med bestämmelserna om stämningsansökan i tvistemål i 5 kap. 2 § i rättegångsbalken. Domstolen ska också meddelas uppgifter om hur parter, vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon. Åklagaren ska utan dröjsmål underrätta domstolen, om någon relevant uppgift ändras senare. Innehållet i det föreslagna momentet är i övrigt detsamma som i det nuvarande momentet.

9 §. I paragrafen bestäms om innehållet i stämning i brottmål. Dess 3 mom. gäller meddelande av uppgifter om hur de vittnen som svaranden utsett kan nås. Det föreslås att momentet ska ändras på motsvarande sätt som 3 § 2 mom., som gäller stämningsansökan.

7 kap. Om behandlingen av brottmål där målsäganden ensam för talan

2 och 7 §. I paragraferna bestäms om innehållet i stämningsansökan och svaromål i brottmål där målsäganden ensam för talan. I de moment som föreslås bli ändrade görs samma ändringar som i de bestämmelser i 5 kap. som gäller brottmål där allmänna åklagaren för talan.

2 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft våren 2010, ungefär tre månader efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Tiden behövs för utbildning och andra verkställighetsåtgärder.

Lagförslagen innehåller inte några övergångsbestämmelser. Som processlagar kommer de därför att tillämpas direkt från ikraftträdandet. De nya delgivningssätten står

därmed till förfogande också i mål som blivit anhängiga före ikraftträdandet.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol. Rätten att bli hörd och andra garantier för en rättvis rättegång ska tryggas genom lag. Rätten till en rättvis rättegång har också tryggats genom artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europeiska människorättskonventionen) liksom genom artikel 14 i Förenta Nationernas internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

Syftet med denna proposition är att effektivisera delgivningarna i rättegångar, vilket kommer att göra handläggningen smidigare och snabbare. Därigenom kommer förslagen att bidra till att parternas rätt till rättegång utan ogrundat dröjsmål tryggas.

De föreslagna nya delgivningssätten har reglerats så att de tryggar parternas rätt att bli hörda och rättssäkerheten för andra mottagare av delgivning. Tillämpningsområdet och förutsättningarna för den föreslagna telefondelgivningen kommer att avgränsas noggrant. Stämning ska inte kunna delges per telefon i andra fordringsmål än sådana där käranden meddelat att saken inte är tvistig. För telefondelgivning ska det förutsättas bl.a. att mottagaren gett sitt samtycke och att mot-

tagaren tveklöst per telefon får del av handlingen och förstår innebörden av delgivningen. Per telefon ska mottagaren delges alla behövliga omständigheter som handlingen gäller, och dessutom ska handlingen och ett delgivningsbevis sändas till den adress som mottagaren har uppgett. Den bevisliga elektroniska delgivning som föreslås ska kunna verkställas endast på det sätt som mottagaren själv har uppgett.

Inte heller förslaget om att en kallelse att infinna sig personligen till huvudförhandling i hovrätten ska kunna sändas till en parts processadress äventyrar partens rättssäkerhet eller en rättvis rättegång. Förslaget är dessutom förenat med särskilda rättsskyddsmekanismer.

Förslaget om att en parts ombud under vissa förutsättningar ska kunna verkställa delgivningen är inte problematiskt i förhållande till 124 § i grundlagen, eftersom det inte handlar om en offentlig förvaltningsuppgift. Ombudet ska bara tillställa mottagaren handlingarna personligen i stället för att de sänds med posten. Delgivningen ska kunna anförtros en part bara med hans eller hennes samtycke, och för delgivning av en parts ombud ska det alltid förutsättas samtycke av parten. Denna möjlighet ska bara gälla advokater och offentliga rättsbiträden, vilka står under tillsyn.

Med stöd av vad som anförts ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken mellanrubriken före 11 kap. 25 §, sådan mellanrubriken lyder i lag 1056/1991,

ändras 5 kap. 2 § 2 mom. och 10 § 3 mom., 11 kap. 2 § 1 mom., 4 § och 16 § 1 och 4 mom., 17 kap. 26 § 3 mom., 25 kap. 16 § 1 mom. och 26 kap. 28 §,

sådana de lyder, 5 kap. 2 § 2 mom. och 10 § 3 mom. i lag 768/2002, 11 kap. 2 § 1 mom. och 16 § 4 mom. samt 17 kap. 26 § 3 mom. i lag 690/1997, 11 kap. 4 § i nämnda lagar 1056/1991 och 690/1997 och 16 § 1 mom. i nämnda lag 1056/1991, 25 kap. 16 § 1 mom. i lag 381/2003 och 26 kap. 28 § i nämnda lag 381/2003 och i lag 666/2005, samt

fogas till 11 kap. nya mellanrubriker före 1 och 3 §, till kapitlets 3 §, sådan den lyder i nämnda lagar 1056/1991 och 690/1997, ett nytt 3 mom., till kapitlet en ny 3 b § samt nya mellanrubriker före 11 och 17 § som följer:

5 kap.

uppgifterna ändras senare, ska käranden meddela tingsrätten detta utan dröjsmål.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §

10 §

I stämningsansökan ska uppges domstolens namn, parternas namn och hemorter samt hur parternas lagliga företrädare eller ombud kan nås och den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). Tingsrätten ska också på lämpligt sätt meddelas hur parterna samt vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon och på något annat sätt. Om käranden inte känner till svarandens kontaktuppgifter, ska käranden meddela vad han eller hon har gjort för att få reda på dem. Om någon av

I stämningen ska svaranden uppmanas att lämna uppgifter om hur svarandens lagliga företrädare eller ombud kan nås och att också uppge den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). I stämningen ska meddelas att en handling kan delges parten genom att den sänds till den processadress som parten har uppgett i svaromålet. Svaranden ska också på lämpligt sätt meddela tingsrätten hur svaranden själv samt vittnen och andra som ska höras kan nås per telefon och

på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska svaranden meddela tingsrätten detta utan dröjsmål.

11 kap.

Om delgivning i rättegång

Skötsel av delgivning

2 §

Domstolen kan med samtycke av en part anförtro honom eller henne delgivningen, om domstolen anser att det finns anledning till det. Samtidigt ska bestämmas när en handling senast ska delges och när ett intyg över delgivningen senast ska tillställas domstolen.

Delgivningssätt

3 §

De handlingar som avses i 1 mom. 2 punkten kan också sändas som ett elektroniskt meddelande på det sätt som mottagaren har uppgett.

3 b §

När domstolen har hand om delgivningen, kan den verkställas också så att innehållet i den handling som ska delges berättas för mottagaren per telefon (*telefondelgivning*). En stämning kan dock inte delges per telefon i andra än i 5 kap. 3 § 1 punkten avsedda mål.

Telefondelgivning kan verkställas, om den är lämplig med hänsyn till handlingens omfattning och art och om mottagaren tveklöst per telefon får del av handlingen och förstår innebörden av delgivningen. För telefondelgivning förutsätts mottagarens samtycke, med undantag för delgivning med en part som i domstolen utövat talan i målet.

Per telefon ska mottagaren delges uppgifter om det mål som handlingen gäller, yrkandet eller skyldigheten och dess huvudsakliga

grund, fristen och vitet samt övriga motsvarande behövliga omständigheter. En handling som delgetts per telefon ska sändas som brev eller elektroniskt meddelande till den adress som mottagaren uppgett, om detta inte av särskilda skäl är uppenbart obehövt. Telefondelgivningen verkställs av stämningssmannen eller en tjänsteman vid domstolen i fråga. Över delgivningen ska utfärdas ett intyg med iakttagande av 17 § 1 mom. i tillämpliga delar.

4 §

Har delgivningen inte kunnat verkställas, kan det anses uppenbart att den inte kan verkställas enligt 3 eller 3 b § eller finns det andra vägande skäl, sköter stämningssmannen personligen delgivningen med mottagaren eller någon som avses i 7 §.

Den domstol som har hand om delgivningen eller åklagaren ska meddela stämningssmannen när delgivningen senast ska ske.

När en part har anförtrotts delgivningen ska delgivningen skötas så som avses i 1 mom. Om en advokat eller ett offentligt rättsbiträde företräder en part, kan delgivningen ske också så att advokaten eller rättsbiträdet ger mottagaren en handling personligen. För det sistnämnda delgivningssättet förutsätts att mottagaren undertecknar ett delgivningskvitto. I brottmål kan stämning inte delges svaranden på detta sätt.

Mottagaren av delgivningen

16 §

En stämning kan även delges ett ombud som svaranden har befullmäktigat att ta emot stämningar. En advokat eller ett offentligt rättsbiträde ska visa upp en fullmakt endast om domstolen bestämmer det.

En handling, i vilken det har bestämts att någon personligen ska vara närvarande vid domstolen eller annars utföra någonting personligen, ska dock delges honom eller henne själv. Delgivningen ska ske enligt 3, 3 b och 4 §.

Särskilda bestämmelser

17 kap.

Om bevisning

26 §

Domstolen har hand om uppgiften att kalla vittnen, om denna inte har anförtratts parterna på den grund som anges i 11 kap. 2 §. Ett vittne ska kallas att infinna sig vid vite, som domstolen förelägger, och kallelsen ska delges vittnet personligen enligt 11 kap. 3, 3 b och 4 §.

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

16 §

I besvärsskriften ska uppges parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nå samt den postadress och eventuell annan adress under vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i saken kan sändas till ändringssökanden (*processadress*). Uppgifter om hur parter samt vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon och på något annat sätt ska också på ett lämpligt sätt uppges för

hovrätten. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska ändringssökanden meddela hovrätten detta utan dröjsmål.

26 kap.

Om behandlingen av besvärsärende i hovrätten

28 §

Uppmaningar, kallelser och meddelanden som avses i detta kapitel får hovrätten sända till den adress som parten senast har uppgett. Kallelse till huvudförhandling ska likväl så som bestäms i 11 kap. 3, 3 b och 4 § delges parter som inte har utövat talan i hovrätten samt vittnen, sakkunniga och andra som ska höras i bevissyfte. Om det finns anledning att anta att en part inte från den nämnda adressen får del av en kallelse att infinna sig personligen till huvudförhandling, ska kallelsen dessutom om möjligt delges parten per telefon och sändas till partens postadress eller elektroniska adress, om den är känd. Om en kallelse till huvudförhandling delges så som avses i första meningen, kan den inkallade inte dömas till vite som förelagts för förfalllös utevaro.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen av den 11 juli 1997 om rättegång i brottmål (689/1997) 5 kap. 3 § 2 mom. och 9 § 3 mom. samt 7 kap. 2 § 2 mom. och 7 § 3 mom. som följer:

5 kap.

Om väckande av åtal

3 §

I stämningsansökan ska dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen ska också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur parter, vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska domstolen meddelas detta utan dröjsmål.

9 §

När svaranden svarar på yrkandena ska domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han eller

hon ämnar låta förhöra kan nås per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska svaranden meddela domstolen detta utan dröjsmål.

7 kap.

Om behandlingen av brottmål där målsäganden ensam för talan

2 §

I stämningsansökan ska dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur parternas lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen ska också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur parter, vittnen eller andra som ska höras kan nås per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska domstolen meddelas detta utan dröjsmål.

7 §

terna ändras senare, ska svaranden meddela domstolen detta utan dröjsmål.

När svaranden svarar på yrkanden ska domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han eller hon ämnar låta förhöra kan nås per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgif-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 september 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

1.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken mellanrubriken före 11 kap. 25 §, sådan mellanrubriken lyder i lag 1056/1991,

ändras 5 kap. 2 § 2 mom. och 10 § 3 mom., 11 kap. 2 § 1 mom., 4 § och 16 § 1 och 4 mom., 17 kap. 26 § 3 mom., 25 kap. 16 § 1 mom. och 26 kap. 28 §,

sådana de lyder, 5 kap. 2 § 2 mom. och 10 § 3 mom. i lag 768/2002, 11 kap. 2 § 1 mom. och 16 § 4 mom. samt 17 kap. 26 § 3 mom. i lag 690/1997, 11 kap. 4 § i nämnda lagar 1056/1991 och 690/1997 och 16 § 1 mom. i nämnda lag 1056/1991, 25 kap. 16 § 1 mom. i lag 381/2003 och 26 kap. 28 § i nämnda lag 381/2003 och i lag 666/2005, samt

fogas till 11 kap. nya mellanrubriker före 1 och 3 §, till kapitlets 3 §, sådan den lyder i nämnda lagar 1056/1991 och 690/1997, ett nytt 3 mom., till kapitlet en ny 3 b § samt nya mellanrubriker före 11 och 17 § som följer:

Gällande lydelse

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §

Föreslagen lydelse

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §

I stämningsansökan skall uppges domstolens namn, parternas namn och hemorter samt hur parternas lagliga företrädare eller ombud kan nås och den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). Tingsrätten skall också på lämpligt sätt meddelas hur parterna samt vittnen eller andra som skall höras kan nås. Om käranden inte känner till svarandens

I stämningsansökan *ska* uppges domstolens namn, parternas namn och hemorter samt hur parternas lagliga företrädare eller ombud kan nås och den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). Tingsrätten *ska* också på lämpligt sätt meddelas hur parterna samt vittnen eller andra som *ska* höras kan nås *per telefon och på något annat sätt*. Om käranden

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

adress, skall käranden meddela vad han har gjort för att få reda på den.

den inte känner till svarandens *kontaktuppgifter*, ska käranden meddela vad han *eller hon* har gjort för att få reda på *dem*. Om någon av *uppgifterna ändras senare*, ska käranden meddela tingsrätten detta utan dröjsmål.

10 §

10 §

I stämningen skall svaranden uppmanas att lämna uppgifter om hur svarandens lagliga företrädare eller ombud kan nås och att också uppge den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). I stämningen skall meddelas att en handling kan delges parten genom att den sänds till den processadress som parten har uppgett i svaromålet. Svaranden skall också på lämpligt sätt meddela tingsrätten hur svaranden själv samt vittnen och andra som skall höras kan nås.

I stämningen *ska* svaranden uppmanas att lämna uppgifter om hur svarandens lagliga företrädare eller ombud kan nås och att också uppge den postadress samt en eventuell annan adress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas (*processadress*). I stämningen *ska* meddelas att en handling kan delges parten genom att den sänds till den processadress som parten har uppgett i svaromålet. Svaranden *ska* också på lämpligt sätt meddela tingsrätten hur svaranden själv samt vittnen och andra som *ska* höras kan nås *per telefon och på något annat sätt*. Om någon av *uppgifterna ändras senare*, ska svaranden meddela tingsrätten detta utan dröjsmål.

11 kap.

11 kap.

Om delgivning i rättegång**Om delgivning i rättegång*****Skötsel av delgivning***

2 §

2 §

Domstolen kan på begäran av en part anförtro honom delgivningen, om domstolen anser att det finns grundad anledning till det. Samtidigt skall bestämmas när en handling senast skall delges och när ett intyg över delgivningen senast skall tillställas domstolen.

Domstolen kan *med samtycke* av en part anförtro honom *eller henne* delgivningen, om domstolen anser att det finns anledning till det. Samtidigt *ska* bestämmas när en handling senast *ska* delges och när ett intyg över delgivningen senast *ska* tillställas domstolen.

Delgivningsätt

3 §

De handlingar som avses i 1 mom. 2 punkten kan också sändas som ett elektroniskt meddelande på det sätt som mottagaren har uppgett.

3 b §

*När domstolen har hand om delgivningen, kan den verkställas också så att innehållet i den handling som ska delges berättas för mottagaren per telefon (**telefondegivning**). En stämning kan dock inte delges per telefon i andra än i 5 kap. 3 § 1 punkten avsedda mål.*

Telefondegivning kan verkställas, om den är lämplig med hänsyn till handlingens omfattning och art och om mottagaren tveklöst per telefon får del av handlingen och förstår innebörden av delgivningen. För telefondegivning förutsätts mottagarens samtycke, med undantag för delgivning med en part som i domstolen utövat talan i målet.

Per telefon ska mottagaren delges uppgifter om det mål som handlingen gäller, yrkandet eller skyldigheten och dess huvudsakliga grund, fristen och vitet samt övriga motsvarande behövliga omständigheter. En handling som delgetts per telefon ska sändas som brev eller elektroniskt meddelande till den adress som mottagaren uppgett, om detta inte av särskilda skäl är uppenbart obehövligt. Telefondegivningen verkställs av stämningssmannen eller en tjänsteman vid domstolen i fråga. Över delgivningen ska utfärdas ett intyg med iakttagande av 17 § 1 mom. i tillämpliga delar.

4 §

Har delgivningen inte kunnat verkställas, kan det anses sannolikt att den inte kan verkställas enligt 3 §, finns det andra särskilda skäl *eller har en part anförtrotts delgivningen*, sköter stämningssmannen personligen delgivningen med mottagaren eller någon som avses i 7 §.

Den domstol som har hand om delgivningen eller åklagaren skall meddela stämningssmannen när delgivningen senast skall ske.

4 §

Har delgivningen inte kunnat verkställas, kan det anses *uppenbart* att den inte kan verkställas enligt 3 *eller 3 b* § *eller* finns det andra *vägande* skäl, sköter stämningssmannen personligen delgivningen med mottagaren eller någon som avses i 7 §.

Den domstol som har hand om delgivningen eller åklagaren *ska* meddela stämningssmannen när delgivningen senast *ska* ske.

När en part har anförtrotts delgivningen ska delgivningen skötas så som avses i 1 mom. Om en advokat eller ett offentligt rättsbiträde företräder en part, kan delgivningen ske också så att advokaten eller rättsbiträdet ger mottagaren en handling personligen. För det sistnämnda delgivningssättet förutsätts att mottagaren undertecknar ett delgivningskvitto. I brottmål kan stämning inte delges svaranden på detta sätt.

Mottagaren av delgivningen

16 §

En stämning kan även delges ett ombud som svaranden har befullmäktigat att ta emot stämningar.

16 §

En stämning kan även delges ett ombud som svaranden har befullmäktigat att ta emot stämningar. *En advokat eller ett offentligt rättsbiträde ska visa upp en fullmakt endast om domstolen bestämmer det.*

En handling, i vilken det har bestämts att någon personligen skall vara närvarande vid domstolen eller annars utföra någonting personligen, skall dock delges honom själv. Delgivningen skall ske enligt 3 och 4 §.

En handling, i vilken det har bestämts att någon personligen *ska* vara närvarande vid domstolen eller annars utföra någonting personligen, *ska* dock delges honom *eller henne* själv. Delgivningen *ska* ske enligt 3, 3 b och 4 §.

*Särskilda stadganden****Särskilda bestämmelser***

(upphävs)

17 kap.

Om bevisning

26 §

Domstolen har hand om uppgiften att kalla vittnen, om denna inte har anförtrotts parterna på den grund som anges i 11 kap. 2 §. Ett vittne skall kallas att infinna sig vid vite, som domstolen förelägger, och kallelsen skall delges vittnet personligen enligt 11 kap. 3 och 4 §.

17 kap.

Om bevisning

26 §

Domstolen har hand om uppgiften att kalla vittnen, om denna inte har anförtrotts parterna på den grund som anges i 11 kap. 2 §. Ett vittne *ska* kallas att infinna sig vid vite, som domstolen förelägger, och kallelsen *ska* delges vittnet personligen enligt 11 kap. 3, 3 b och 4 §.

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

16 §

I besvärsskriften skall uppges parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nå samt den postadress och eventuell annan adress under vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i saken kan sändas till ändringssökanden (*processadress*). Uppgifter om hur parter samt vittnen eller andra som skall höras kan nås skall också på ett lämpligt sätt uppges för hovrätten.

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

16 §

I besvärsskriften *ska* uppges parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nå samt den postadress och eventuell annan adress under vilken uppmaningar, kallelser och meddelanden i saken kan sändas till ändringssökanden (*processadress*). Uppgifter om hur parter samt vittnen eller andra som *ska* höras kan nås *per telefon och på något annat sätt ska* också på ett lämpligt sätt uppges för hovrätten. *Om någon av uppgifterna ändras senare, ska ändringssökanden meddela hovrätten detta utan dröjsmål.*

26 kap.

Om behandlingen av besvärsärende i hovrätten

28 §

Uppmaningar, kallelser och meddelanden som avses i detta kapitel får hovrätten sända till den *processadress* som parten senast har uppgett. Kallelse till huvudförhandling skall likväl så som bestäms i 11 kap. 3 och 4 § delges parter som har *ålagts att infinna sig personligen eller som inte har utövat talan* i hovrätten samt vittnen, sakkunniga och andra

26 kap.

Om behandlingen av besvärsärende i hovrätten

28 §

Uppmaningar, kallelser och meddelanden som avses i detta kapitel får hovrätten sända till den adress som parten senast har uppgett. Kallelse till huvudförhandling *ska* likväl så som bestäms i 11 kap. 3, 3 b och 4 § delges parter som inte har utövat talan i hovrätten samt vittnen, sakkunniga och andra som *ska* höras i bevissyfte. *Om det finns anledning att*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som skall höras i bevissyfte.

anta att en part inte från den nämnda adressen får del av en kallelse att infinna sig personligen till huvudförhandling, ska kallelsen dessutom om möjligt delges parten per telefon och sändas till partens postadress eller elektroniska adress, om den är känd. Om en kallelse till huvudförhandling delges så som avses i första meningen, kan den inkallade inte dömas till vite som förelagts för förfalllös utevaro.

En kallelse till huvudförhandling kan hovrätten också delge ändringssökanden eller en part som har bemött besvären så att innehållet i kallelsen berättas för parten per telefon, om parten på detta sätt tveklöst får del av kallelsen och förstår innebörden av delgivningen (telefondelgivning). Om en part inte har ålagts att infinna sig personligen, kan telefondelgivning också ske med partens ombud. Hovrätten kan verkställa telefondelgivning också med andra parter samt med vittnen, sakkunniga och andra som skall höras i bevissyfte, om mottagaren samtycker därtill.

En kallelse som delgivits per telefon skall sändas som brev eller elektroniskt meddelande till den adress som mottagaren uppgivit för hovrätten, om detta inte är uppenbart obehövt. Den domstolstjänsteman som verkställt delgivningen skall i handlingarna göra en anteckning om delgivningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 11 juli 1997 om rättegång i brottmål (689/1997) 5 kap. 3 § 2 mom. och
9 § 3 mom. samt 7 kap. 2 § 2 mom. och 7 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 kap.

Om väckande av åtal**Om väckande av åtal**

3 §

3 §

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen skall också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur vittnen eller andra som skall höras kan nås.

I stämningsansökan *ska* dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur deras lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen *ska* också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur *parter*, vittnen eller andra som *ska* höras kan nås *per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska domstolen meddelas detta utan dröjsmål.*

9 §

9 §

När svaranden svarar på yrkandena skall domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han ämnar låta förhöra kan nås.

När svaranden svarar på yrkandena *ska* domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han *eller hon* ämnar låta förhöra kan nås *per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska svaranden meddela domstolen detta utan dröjsmål.*

7 kap.

**Om behandlingen av brottmål där
målsäganden ensam för talan**

2 §

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur parternas lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen skall också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur parter, vittnen eller andra som skall höras kan nås.

7 §

När svaranden svarar på yrkanden skall domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han ämnar låta förhöra kan nås.

7 kap.

**Om behandlingen av brottmål där
målsäganden ensam för talan**

2 §

I stämningsansökan *ska* dessutom uppges domstolens och parternas namn samt uppgifter om hur parternas lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås. Domstolen *ska* också på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur parter, vittnen eller andra som *ska* höras kan nås *per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska domstolen meddelas detta utan dröjsmål.*

7 §

När svaranden svarar på yrkanden *ska* domstolen dessutom på lämpligt sätt meddelas uppgifter om hur de vittnen som han *eller hon* ämnar låta förhöra kan nås *per telefon och på något annat sätt. Om någon av uppgifterna ändras senare, ska svaranden meddela domstolen detta utan dröjsmål.*

Denna lag träder i kraft den 20 .